

Pembe Oda Uygulamaları ve Mahsurları

İlhan TAŞBEY

ÖZGÜRCE Dergisi, S 2, 1 Ağustos 2026

<https://ozgurcedergi.com/?p=440>

Rahman ve Rahim olan Allah Azze ve Celle'nin adıyla.

Hamd kuluna kitabı Kur'an'ı indiren ve onda hiçbir eğrilik yapmayan Allah Azze ve Celle'ye mahsustur.

Salat ve selâm nebimiz, önderimiz, biricik rehberimiz Muhammed sallallahu aleyhi veselleme'dir.

Selâm bu kutlu davayı Rab Teala'ya sığınarak devam eden tüm erkek ve kadın Müslüman kardeşlerimizdir.

Allah Azze ve Celle'nin tarafımıza takdir ettiği kader içerisinde yaşadığımız tecrübeleri size aktarmaktayım. Biri sohbet ülkesi olan Azerbaycan'daki cezaevi deneyimi. İkincisi ülkemizdeki cezaevi deneyimidir. Her iki ülkenin adalet hukuk sistemini karşılaştırmak istemiyorum. Bunun yeri burası değildir ve bu konu bu yazıya sığmayacak kadar muhteva içermektedir. Biz konuyu daraltarak cezaevi yaşantısı ve mahkûmların yaşantısı hakkında konuşacağız.

Cezaevi bir ıslah yeri, tabiri caizse bir geri dönüşüm yeri olması gerekirken cezaevleri var olan hatanın tekrar edilmesi için zihinsel altyapı oluşumu merkezleri oluşturmada istikrarlı bir şekilde devam etmektedir. Ceza müddetlerinin uzunluğu hem mahkûmu hem de mahkûmun yakınlarını etkilemektedir. Geçmiş dönemde 5 yıl ve üzeri mahkûmiyet, yatarı 5 yıl olan uzun mahkûmiyet olarak kabul edilirken kanaatimce bu son dönem aile bağlarının zayıflaması ile 3 yıla inmiş sayılabilir diyebiliriz. Ülkemizdeki cezaevi koşulları aile bağlarının devamı açısından ciddi sıkıntılar içermektedir. Kapalı cezaevlerinde son zamanlarda getirilen görüntülü görüşme hakkı haftada bir defa belirlenen kişilerle 10 dakika olmak üzere gerçekleştirilmekte, bu şekilde mahkûmlar yakınlarının yüzlerini görebilmektedir. Ayda bir defa da 1 saat süre ile açık görüş verilmekte. Bu süre mahkûmun koğuşundan alındığı vakit ile başlayarak 50-55 dakika içermektedir. Tabii ki bu açık görüşlerde şahıs evliyse eşi, çocukları, babası, annesi, kısacası o görüşte yanına kim gelmişse verilen bu süreyi paylaşdırmak zorunda kalmakta, bazı vakitlerde söyleyeceklerini unutmakta, koğuşa gelince görüşten sonra söyleyecekleri aklına gelmektedir. Bu açık görüşlerde ne eşler birbirine duygusal olarak yakınlık sağlayabilmekte ne de söylemek istediklerini sağlıklı bir şekilde dillendirebilmektedirler.

Türkiye’de Ergenekon davasıyla yaşanan bir gelişme olarak cezaevi literatürüne giren pembe oda, aslında başka ülkelerde tamamen bir hak olarak mahkûma verilmektedir. Türkiye’deki uygulama aslında mahkûmun onurunu küçük düşüren, inciten bir durumdur. Hele ki siyasi mahkûmların izzet-i nefislerini ayakları altına alan bir durumdur.

Pembe oda cezaevi yönetimi tarafından mahkûmun iyi hâlli olduğuna kanaat getirdikten sonra 3 ile 24 saat arasında mahkûm ile eşinin yalnız kalabileceği bir oda tahsis edilerek ödül olarak verilen bir uygulamadır. Bu uygulama toplumdaki adıyla özdeş olarak zihinlerde tamamen cinsel bir içerik olarak düşünülüp cezaevi çalışanlarının da akıllarında bu dürtü ağır basmaktadır. Buna örnek olarak yaşadığım bir olayı size aktarmak istiyorum. Revire giderken bana refakatlik yapan gardiyan eski koğu arkadaşımın çocuğu olup olmadığını sormuştu. Ben de çok tuhaf karşılaşmıştım ve sinirlenmiştim. Sonra hatırladım ki bu gardiyan arkadaşımı aile görüşüne götüren gardiyandı. Oradan adamın aklına o şekilde kaldı. Düşününüz siz hanımınızla yalnız kalıp onunla düşünsel, duygusal, fiziksel bir birlikteliği başkalarının ödül kavramı içerisinde size takdim etmesi ile elde ediyorsunuz. Bu onur kırıcı bir tutumdur.

Ceza zaten kişinin mahkûmiyeti, özgürlüğünün kısıtlanmasıyken; yönetim sizin tüm aile bağlarınızı bir pamuk ipliği inceliğine getirmekte, aileniz de dışarının yıpratıcı yaşam koşuluna dayanamazsa bu ipi kendi elleriyle koparmaktadır. Tekrar söylüyorum hukuk sisteminin çarpıklığı ve cezaevi sisteminin yapısal işlevsizliğini tartışmak buranın yeri değildir. Amacım cezanın tekilliği ile mahkûm yakınlarının bu cezaya ortak edilmelerindeki haksızlığı ve çıkmazı konu edinmektir.

Azerbaycan’da kapalı cezaevlerinde genel ve ciddi rejim olarak ayrılan cezaevi türlerinde genel cezaevlerinde 3 ayda bir, ciddi rejimlerde 6 ayda bir olmak üzere 3 gün boyunca mahkûmlara ve yakınlarına tahsis edilen odalarda kalabilmektedirler. Bu üç gün boyunca sadece eş değil diğer yakınlar da gelebilmektedirler. Mesela mahkûmun bir evladı olsun, hanımı, evladı ve mahkûmun annesi üç gün boyunca aynı odada kalabilmektedirler. İkinci gün mahkûmun annesi gidebilmekte, mahkûm iki günü eşi ve evladı ile geçirebilmektedir. O şekilde aile bağları sağlıklı bir şekilde devam etmektedir. Açık görüşlerde her ay bir gün mesai saati 9 ile 17 arasında yoğunluğa göre öğleye kadar ya da tam mesai vaktine kadar açık görüş geçirebilmektedirler. Benim bulunduğum cezaevinde bir mahkûmun bu görüşler vesilesiyle evladı olmuştu. Başka bir mahkûm arkadaş da bu koşullar vesilesiyle evlenmişti.

İnsanlar da sosyal bir varlık. Siz eğer aileniz ile birlikteliğinizi koparırsanız bu boşluğu kriminal alan dolduracaktır. Bu düzlemin diğer tarafında kalan aile dramı ise tamamen başkadır. Çocuklar babasız veya annesiz olarak yaşamlarını sürdürürken bu duygusal boşluğu yanlış insanlarla doldurabilmektedirler. Çok dillendirilmekten kaçınılan bir husus da evlilik müessesesinin varlık amacı olan neslin meşru yollardan devamını sağlamaksa dışarıda eşinden yalnız kalan kadınların fiziksel, cinsel ihtiyaçlarını belirli bir yere kadar bastırabilirlerken toplumsal yozlaşmanın yaşandığı günümüz toplumunda bu cinsel

ihhtiyacı gayrimeşru yolla zina ederek takviye etmeye çalışmaktadırlar. Bu olay bu sefer her iki aileyi derinden etkilemekte, yaşanan bu olay toplumda güvensizliği oluşturmaktadır. Bir mahkûm böyle bir durumla karşılaştığında dağılan ailesinin yarattığı travmayla kendisini suç dünyasının içerisinde daha derinlerde bulmaktadır. Eğer yönetim bir ödüllendirme olarak değil hak olarak bunu mahkûmlara verse bu daha sağlıklı bir aile yapısının oluşmasına, devam etmesine sebep olur.

Bu uygulamanın bir ihtiyaç zorunluluk olduğuna ilişkin uygulamanın yürürlüğe girdiği tarihten bu yana devlet tarafından verilen istatistiklerden anlayacağız. 2013'te 9.204, 2014'te 18.962, 2015'te 23.980, 2016'da ise 21.698 kişi bu uygulamadan yararlanmıştır. Sözün özü aile kurumunun sağlıklı bir şekilde devam etmesi ve cezanın şahsiliği kuramıyla Türkiye'de pembe oda ama post-Sovyet ülkelerinde aile görüşü adıyla hak olarak verilen görüşün ülkemizde de hak olarak verilmesinin yolları aranmaktadır. İslami hassasiyetleri ile bilinen tüm dernek ve vakıflar gittikçe toplumun insanların sorunlarından uzaklaştıklarından bu gibi konularla hiçbir şekilde ilgilenmemekte ve gündemlerine almamaktadır. Kanaatimce sivil toplum kuruluşları, mahkûm yakınları bir araya gelip neslin güvenliği aile kurumunun bekası için aile görüşünün hak olarak kabul ettirilip yürürlüğe konması için bir araya gelmelidir. Bugüne kadar hiçbir şekilde cezaevi ortamını görmeyip sözünü bile etmeyen insanlar yarın başlarına gelince olayın önemini ve ağırlığını çok ciddi şekilde anlayacaktır. Verilen cezaların yeterliliği ve adaletin yerini bulması ayrı bir konudur. Burada ele aldığımız konu cezanın iki taraflı bir şekilde gerçekleşmesidir. Dışarıda süregelen bir hayat vardır. Bu hayat her iki taraf için sağlıklı bir şekilde gerçekleşmelidir. Rabbimiz sana karşı bir hata ve günah işlemişsek bizleri affet, yolundan saptırma. Bizleri güzellekle, kolaylıkla, afiyet ile imtihan eyle. Amin!